

1404

На основу члана 8. став 2, а у вези са чланом 13. став 4. и чланом 15. став 2. Закона о заштити на раду ("Службени гласник Републике Српске", бр. 1/08 и 13/10) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 118/08, 11/09, 74/10 и 86/10), министар рада и борачко-инвалидске заштите доноси

ПРАВИЛНИК**О ПРЕВЕНТИВНИМ МЈЕРАМА ЗА БЕЗБЈЕДАН И ЗДРАВ РАД У ПРОСТОРУ УГРОЖЕНОМ ЕКСПЛОЗИВНОМ АТМОСФЕРОМ**

Члан 1.

Овим правилником прописују се услови које послодавци треба да испуњавају у погледу испуњавања основних захтјева безбједности и заштите здравља радника у простору угроженом експлозивном атмосфером, процјене ризика који настају или могу настати усљед настанка експлозивне атмосфере, превентивних и периодичних прегледа и испитивања средстава за рад и испитивања услова радне средине у просторима угроженим експлозивном атмосфером и обавезе у погледу оспособљавања радника који раде у простору угроженом експлозивном атмосфером.

Члан 2.

(1) Изрази који се користе у овом правилнику имају следеће значење:

а) експлозивна атмосфера је смјеса запаљивих материја у облику гасова, испарења, маглице или прашине са ваздухом у атмосферским условима, код којих се након паљења процес сагоријевања преноси на целокупну несагорјелу смјесу,

б) постројење је скуп опреме, уређаја и средстава који су повезани инсталацијама у један или више система, те заједно чине технолошку целину,

в) простор угрожен експлозивном атмосфером је простор у којем постоји експлозивна атмосфера или се може очекивати у толикој количини да захтијева посебне мјере за конструкцију, инсталирање и употребу уређаја, постројења, опреме, инсталација и других средстава за рад,

г) запаљиве и/или гориве материје су материје које могу створити експлозивну атмосферу, осим ако је испитивањем њихових својстава доказано да у смјеси са ваздухом не могу самостално проузроковати експлозију,

д) противексплозивно заштићени уређаји и опрема су уређаји и опрема који су конструисани и израђени за употребу у простору угроженом експлозивном атмосфером и који су прошли прописане процедуре оцјенивања усаглашености и означавање у складу са важећим прописима,

ђ) процјена посебних ризика је процјена ризика који настају или могу настати усљед настанка експлозивне атмосфере која представља дио целокупне процјене ризика и посебно се исказује у акту о процјени ризика,

е) елаборат зона опасности (експлозивности) са процјеном ризика од експлозије је документ који се односи на процјену ризика радног и животног простора с аспекта противексплозивне заштите, сачињава се прије почетка рада и трајног је карактера, чија је измјена обавезна само када дође до измјене или реконструкције разматраног технолошког процеса, односно разматране технолошке целине и

ж) стручни налаз је писани извјештај о извршеном прегледу и испитивању средстава за рад и услова радне средине у просторима угроженим експлозивном атмосфером.

(2) Остали појмови у овом правилнику дефинисани су у стандардима BAS IEC 60050-426 и BAS EN 60079-10.

(3) Листа стандарда из области противексплозивне заштите који се односе на одредбе овога правилника дата је у Прилогу 4 овог правилника, који чини његов саставни дио.

Члан 3.

(1) Одредбе овог правилника не примјењују се на:

а) просторе и опрему којима се обавља медицински третман пацијената,

б) уређаје за употребу гаса у домаћинствима,

в) производњу, руковање, употребу, складиштење и превоз експлозивних или хемијски нестабилних састојака који су регулисани прописима у тој области,

г) дио заштите и здравља радника на раду у рударству, који је регулисан прописима о рударству и геологији,

д) употребу превозних средстава, друмског, поморског, ријечног, жељезничког и ваздушног транспорта, када се не налазе у простору угроженом експлозивном атмосфером, која је регулисана прописима о превозу опасних материја, и

ђ) уређаје и опрему за потребе оружаних снага и полиције.

(2) За простор на којем се не очекује настанак експлозивне атмосфере у таквим количинама (мјереним у vol.% или у ppm) да је потребно предузимање посебних мјера заштите сматра се да није опасан у смислу овог правилника.

Члан 4.

(1) У циљу осигурања безбједности и заштите здравља радника у простору који је угрожен експлозивном атмосфером, безбједности технолошких целина и објеката, послодавац треба да предузме све техничке и организационе мјере спречавања настанка експлозије и заштите од експлозије и провјерити ризик могућег настанка експлозије, а нарочито:

а) спријечити стварање експлозивне атмосфере,

б) ако због природе саме активности није могуће спријечити стварање експлозивне атмосфере, спријечити експлозију и запаљење настале експлозивне атмосфере и

в) ублажити штетно дејство експлозије за то предвиђеним мјерама заштите.

(2) Мјере спречавања настанка експлозије и заштите од експлозије послодавац, по потреби, треба да комбинује и/или допуњава мјерама за спречавање ширења експлозије.

(3) Послодавац је дужан редовно провјеравати ефикасност свих предузетих мјера, а у случају настанка значајнијих промјена, мјере се морају детаљно преиспитати и кориговати у циљу обезбјеђивања највишег нивоа безбједности и здравља.

(4) Предузетим мјерама послодавац је обавезан спријечити повреду трећих лица, те спријечити настанак штете за трећа лица.

Члан 5.

На мјестима гдје експлозивне атмосфере могу настати у таквим количинама да угрожавају безбједност и здравље радника или других лица послодавац треба да предузме све потребне мјере тако да радна средина буде таква да се рад може безбједно одвијати и да буде обезбјеђен одговарајући надзор у току рада, када је то потребно у складу са извршеном процјеном ризика, примјеном одговарајућих техничких средстава.

Члан 6.

(1) Послодавац обезбјеђује оспособљавање у области противексплозивне заштите свим радницима који раде или бораве у просторима гдје се експлозивна атмосфера може појавити.

(2) Оспособљавање за безбједан рад у смислу става 1. овог члана обавља Комисија за противексплозивну заштиту Републике Српске (у даљем тексту: Ех комисија) у складу са Одлуком о оснивању Комисије за противексплозивну заштиту Републике Српске или правна лица која испуњавају услове прописане чланом 25. овог правилника.

Члан 7.

(1) Послодавац обезбјеђује и спроводи периодично оспособљавање и провјере оспособљености свих радника који раде или бораве у простору угроженом експлозивном атмосфером и о томе води евиденцију.

(2) Послодавац сачињава програм оспособљавања радника за безбједан и здрав рад у простору угроженом експлозивном атмосфером.

(3) Период провјере оспособљености радника који раде или бораве у простору угроженом експлозивном атмосфером не може бити дужи од двије године.

Члан 8.

(1) Када два или више послодаваца у обављању послова дијеле радни простор, сваки од њих је одговоран за радње које се предузимају под његовим надзором.

(2) Послодавац који је одговоран за одређено радно мјесто у складу са важећим прописима ће координирати примјену свих мјера за заштиту и здравље на раду.

(3) Послодавци су дужни да сарађују у примјени прописаних мјера за заштиту и здравље радника.

(4) Начин, циљ и мјере координације уредиће послодавац задужен за координацију, актом о процјени ризика.

Члан 9.

За просторе гдје се експлозивна атмосфера може појавити послодавац ће:

а) извршити класификацију простора у којима се може појавити експлозивна атмосфера у зоне опасности (експлозивности) у складу са дефинисаном класификацијом из Прилога 1 овог правилника, који чини његов саставни дио,

б) осигурати примјену основних захтјева за безбједност и здравље радника у просторима из тачке а) овог члана и

в) знаком упозорења, као што је приказано у Прилогу 3 овог правилника, који чини његов саставни дио, означити улазна мјеста простора у којима се може појавити експлозивна атмосфера у мјери да угрожава безбједност и здравље радника.

Члан 10.

(1) Послодавац, у складу са прописима о процјени ризика на радном мјесту и у радној средини, обезбједиће процјену специфичних ризика који настају или могу настати усљед појаве експлозивне атмосфере (у даљем тексту: посебни ризици).

(2) Процјена посебних ризика саставни је дио укупне процјене ризика приликом које се узима у обзир:

а) вјероватноћа да ће доћи до настанка експлозивне атмосфере и њено трајање,

б) вјероватноћа постојања, активирања и дјеловање узрочника паљења, укључујући и електростатичко пражење,

в) инсталације, супстанце које се користе, процесе и њихова могућа међусобна дјеловања и

г) размјере очекиваних ефеката.

(3) Процјена посебних ризика мора се извршити и за мјеста која су преко отвора повезана или би могла бити повезана са мјестима у којима би могла настати експлозивна атмосфера.

Члан 11.

Са становишта процјене посебних ризика, актом о процјени ризика треба се указати на сљедеће:

а) да су утврђени и процијењени ризици од експлозије,

б) да се примјењују одговарајуће мјере у складу са одредбама овог правилника,

в) који су простори класификовани у зоне у складу са Прилогом 1 овог правилника,

г) у којим просторима се примјењују основни захтјеви безбједности и здравља радника у простору угроженом експлозивном атмосфером,

д) да су радна мјеста и средства за рад, укључујући и средства обавјештавања, пројектовани, коришћени и одржавани у складу са правилима безбједности, укључујући и означавање знаком упозорења као што је приказано у Прилогу 3 овог правилника и

ђ) да се примјењују мјере за безбједну употребу средстава за рад утврђене прописима о превентивним мјерама за безбједан и здрав рад при коришћењу опреме за рад.

Члан 12.

Процјена посебних ризика обавља се прије почетка рада и преиспитује се када радно мјесто, опрема за рад или технолошки процес претрпе значајне измјене, проширења или промјену намјене, као и у случају настанка колективне повреде радника и повреде са смртним исходом.

Члан 13.

(1) Процјена посебних ризика врши се на основу претходно урађеног елабората зона опасности (експлозивности) са процјеном ризика од експлозије (у даљем тексту: елаборат зона опасности).

(2) Елаборат зона опасности обезбјеђује послодавац прије почетка рада.

(3) Елаборат зона опасности израђује овлашћена организација која испуњава услове за израду истог у складу са посебним прописима и стандардима у тој области.

Члан 14.

Процјену посебних ризика из члана 13. овог правилника врши правно лице које испуњава услове из члана 25. овог правилника.

Члан 15.

(1) У просторима где су предузете мјере предострожности у складу са чл. 4, 9, 10, 11. и 12. овог правилника примјениће се систем класификације простора у којима се може појавити експлозивна атмосфера у складу са дефинисаном класификацијом из Прилога 1 овог правилника.

(2) Обим мјера које треба да се предузму одређује се на основу класификације зона у складу са дефинисаном класификацијом из Прилога 1 овог правилника.

(3) Простори угрожени експлозивном атмосфером дијеле се у зоне опасности и зоне експлозивности на основу учесталости и трајања појаве експлозивне атмосфере.

Члан 16.

(1) Послодавац ће осигурати да се примјењују основни захтјеви безбједности и здравља радника у простору угроженом експлозивном атмосфером за просторе из члана 15. става 1. овог правилника.

(2) Основни захтјеви из став 1. овог члана примјењују се на:

а) просторе који су класификовани као опасни када то захтијева природа радног мјеста и просторе за рад, уређаји, опрема за рад и инсталације или материје које се користе или када то захтијева опасност узрокована активностима које су у вези са ризицима од експлозивних атмосфера и

б) уређаје, опрему и инсталације у простору који није опасан, уколико су неопходни за постизање безбједног функционисања опреме смјештене на опасним мјестима или доприносе њеном безбједном функционисању.

(3) У циљу обезбјеђивања основних захтјева из става 1. овог члана послодавац ће предузети све организационе мјере и мјере противексплозивне заштите.

Члан 17.

(1) Ако се актом о процјени ризика захтијева, послодавац ће предузети све организационе мјере да се:

а) рад на опасним мјестима мора обављати у складу са писаним упутствима/процедурама које је сачинио послодавац и

б) примјени систем дозвола за рад за обављање опасних активности и за активности које могу проузроковати опасност усљед међусобног дјеловања.

(2) Дозволе за рад у смислу става 1. тачка б) овог члана издаје одговорно лице за ту функцију прије почетка рада.

Члан 18.

(1) У циљу спречавања настанка експлозије и заштите од експлозије послодавац ће предузети мјере противексплозивне заштите тако да:

а) свако испуштање или ослобађање, било да је намјерно или не, запаљивих гасова испаравања, магле, запаљиве

прашине или влаканаца, које може проузроковати опасност од експлозије, мора бити на одговарајући начин преусмјерено или премјештено на сигурно мјесто, а уколико то није изводљиво, испуштене или ослобођене материје треба да буду затворене или учињене безбједним на неки други начин,

б) уколико се у запаљивој атмосфери налази више врста запаљивих и/или горивих гасова, испарења, магле, прашине или влаканаца, заштитне мјере треба да одговарају највишем могућем степену ризика,

в) приликом спречавања опасности од паљења у складу са чланом 4. овог правилника буду узета у обзир електростатична пражњења у случајевима када радници или радно окружење дјелују као проводници или извор пражњења,

г) радници буду опремљени одговарајућим радним одијелима и обућом направљеном од материјала који не изазивају електростатичка пражњења (антистатичка одијела),

д) постројења, опрема, уређаји, инсталације и сви пратећи уређаји за међусобно технолошко повезивање могу се употребљавати само ако је актом о процјени ризика назначено да се могу безбједно употребљавати у експлозивној атмосфери,

ђ) опрема за рад и пратећи уређаји за повезивање који се не сматрају опремом или заштитним системима намијењеним за употребу у просторима угроженим експлозивном атмосфером, ако укључивање такве опреме и уређаја у одређене инсталације може само по себи да проузрокује ризик од паљења атмосфере, могу употребљавати само ако је актом о процјени ризика назначено да се могу безбједно употребљавати у експлозивној атмосфери,

е) буду предузете све потребне мјере како би се спријечила мијешања повезаних уређаја из т. д) и њ) овог става,

ж) буду предузете све потребне мјере, како би се обезбиједило да радно мјесто, опрема за рад и сви пратећи уређаји за технолошко повезивање, а које користе радници, буду пројектовани, конструисани, састављени, инсталирани, одржавани и коришћени на такав начин да се ризик од експлозије сведе на најмању могућу мјеру,

з) у случају да дође до експлозије, треба да буде могуће обуздавање или спречавање ширења експлозије на радном мјесту и/или у опреми за рад,

и) на радним мјестима из т. ж) и з) овог става буду предузете одговарајуће мјере, како би се на најмању могућу мјеру свели ризици за раднике, који настају као посљедица физичког дејства експлозије,

ј) у случају када је то потребно, радницима се морају дати оптичка и/или звучна упозорења да се удаље, прије него настану услови за експлозију,

к) ако се актом о процјени ризика захтијева, треба да се обезбиједи и одржавају средства за спасавање и евакуацију, како би радници у случају опасности могли брзо и безбједно напустити зону опасности,

л) прије прве употребе радног простора у коме би могло доћи до настанка експлозивне атмосфере буде обављена провјера cjелокупне противексплозивне безбједности и буде обављен превентивни преглед и испитивање и

љ) буду испуњени сви услови за осигуравање противексплозивне безбједности из тачке л) овог става.

(2) Ако се актом о процјени ризика утврди да је неопходно:

а) да у случају прекида напајања електричном енергијом када може доћи до појаве додатних ризика буде омогућен безбједан наставак рада опреме, уређаја и инсталација и заштитних система, независно од остатка инсталација,

б) у случају квара на аутоматском руковању/вођењу и искључивању технолошког процеса (опреме и заштитних система) буде омогућено мануелно руковање/вођење и искључивање како не би била угрожена безбједност радника,

в) радње из тачке б) овог става могу обављати само овлашћени радници и

г) приликом заустављања опреме, уређаја и инсталација у случају нужде акумулирана енергија треба да се потроши што брже и безбједније или да се изолије тако да не представља опасност.

Члан 19.

(1) Ако актом о процјени ризика није утврђено другачије, опрема, уређаји, инсталације и заштитни системи у свим просторима у којима се може појавити експлозивна атмосфера, треба да буду изабрани на основу категорија које су утврђене прописима о опреми и заштитним системима намијењеним за употребу у просторима угроженим експлозивном атмосфером.

(2) У зависности од зона опасности, мора се употријебити категорија опреме у складу са табелом категорија која је дата у Прилогу 2 овог правилника, који чини његов саставни дио, под условом да се наведена опрема може употријебити у присуству гасова, паре или маглице и/или прашине или влаканаца.

Члан 20.

(1) Послодавац мора осигурати да постројења, опрема, инсталације, уређаји и друга средства за рад и услови рада у просторима угроженим експлозивном атмосфером испуњавају све захтјеве безбједности и заштите здравља радника у простору угроженом експлозивном атмосфером наведене у чл. 16, 17, 18. и 19. овог правилника и важећим прописима и стандардима.

(2) Постројења, опрема, инсталације, уређаји и друга средства за рад у просторима угроженим експлозивном атмосфером могу се користити само ако испуњавају захтјеве дефинисане у члану 18. став 1. т. од д) до ј) овог правилника ако имају прописане документе о оцјени усаглашености и прописане ознаке и ако се редовно прате и одржавају.

Члан 21.

(1) Постројења, опрема, инсталације, уређаји и друга средства за рад у просторима угроженим експлозивном атмосфером морају бити инсталирани само у претходно дефинисаним зонама опасности (експлозивности) и у складу са утврђеним категоријама опреме којој припадају, како је дефинисано у члану 19. овог правилника и важећим прописима и стандардима у овој области.

(2) Уградњу и одржавање постројења, опреме, инсталација, уређаја и других средстава за рад у просторима угроженим експлозивном атмосфером могу вршити само лица која су обучена за то и обучена за рад у просторима угроженим експлозивном атмосфером, у складу дефинисаних процедура и важећих стандарда из ове области, користећи одговарајућа средства за рад и уз сачињавање одговарајућих извјештаја о обављеним радовима.

Члан 22.

(1) Постројења, опрема, инсталације, уређаји и друга средства за рад у просторима угроженим експлозивном атмосфером морају бити одржавани у складу са захтјевима дефинисаним у члану 18. став 1. т. ж), з) и и) овог правилника.

(2) У складу са актом о процјени ризика послодавац мора имати дефинисане процедуре (методологије) и упутства одржавања постројења, опреме, инсталација, уређаја и других средстава за рад у просторима угроженим експлозивном атмосфером и водити евиденцију о томе.

Члан 23.

(1) У циљу утврђивања и провјере стварног стања противексплозивне заштите послодавац је дужан обезбиједити превентивне и периодичне прегледе и испитивања средстава за рад и испитивање услова радне средине у просторима угроженим експлозивном атмосфером.

(2) Превентивним и периодичним прегледима и испитивањима из става 1. овог члана утврђује се испуњеност основних захтјева за побољшање безбједности и заштите здравља радника у просторима угроженим експлозивном атмосфером дефинисаних у чл. 16, 17, 18. и 19. овога правилника.

Члан 24.

Превентивне и периодичне прегледе и испитивања средстава за рад и превентивна и периодична испитивања услова радне средине у просторима угроженим експлозивном атмосфером врши правно лице са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне средине, односно хемијских, биолошких и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења) и микроклиме.

Члан 25.

(1) Правно лице из члана 24. мора да испуњава сљедеће услове:

а) поседује потребне испитне и мјерне опреме из члана 5. Правилника о поступку и роковима превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад и превентивних и периодичних испитивања услова радне средине ("Службени гласник Републике Српске", бр. 66/08, 52/09 и 107/09), те испитне и мјерне опреме и уређаја у складу са стандардима и методама испитивања у простору који је угрожен експлозивном атмосфером,

б) посједовање докумената о усаглашености испитне и мјерне опреме и уређаја и докумената о верификацији/калибрацији мјernih уређаја и мјерила у складу са важећим прописима,

в) посједовање дефинисаних метода и процедура испитивања опреме и средстава за рад и услова радне средине у простору који је угрожен експлозивном атмосфером,

г) у сталном радном односу лица из чл. 7. и 13. Правилника о висини трошкова за издавање лиценци ("Службени гласник Републике Српске", број 68/08) и најмање једног извршиоца испитивања, високе стручне спреме, техничке струке са положеним стручним испитом из противексплозивне заштите,

д) потребан број радника средње техничке струке који морају бити осposобљени за рад у простору угроженом експлозивном атмосфером,

ђ) посједовање важећих стандарда из области испитивања услова радне средине и прегледа и испитивања средстава за рад у простору који је угрожен експлозивном атмосфером,

е) посједовање евиденције о обављеним активностима и испитивањима (извјештај о испитивању, записници, протоколи, стручни налази и сл.) и

ж) примијењен систем управљања квалитетом, са јасно дефинисаним овлашћењима и одговорностима запослених (BAS ISO 9 000 и сл.).

(2) Испуњеност услова из става 1. овог члана провјерава комисија, коју именује министар надлежан за рад.

(3) Комисија из става 2. овог члана броји пет чланова, од којих је један члан Ех комисије.

Члан 26.

Уз захтјев за утврђивање испуњености услова за обављање послова прегледа и испитивања средстава за рад и испитивања услова радне средине у простору угроженом експлозивном атмосфером прилажу се:

а) овјерена копија лиценце за обављање послова испитивања услова радне средине, односно хемијских, биолошких и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења) и микроклиме и

б) докази о испуњености услова из члана 25. овог правилника.

Члан 27.

Превентивни и периодични прегледи и испитивања средстава за рад и испитивања услова радне средине у простору угроженом експлозивном атмосфером обављају се у складу са прописима којима се регулишу поступци и рокови превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад и периодичних испитивања услова радне средине, важећим стандардима и одредбама овог правилника.

Члан 28.

(1) Превентивни прегледи и испитивања средстава за рад и испитивања услова радне средине у простору угроженом експлозивном атмосфером обављају се прије пуштања у рад постројења, опреме, уређаја и инсталација и других средстава за рад који се користе у простору угроженом експлозивном атмосфером.

(2) Превентивним прегледом и испитивањем из става 1. овог члана провјерава се и:

а) прикладност пројектованих зона опасности у односу на изворе испуштања и у складу са претходно урађеним елаборатом зона опасности (експлозивности) са процјеном ризика од експлозије,

б) уграђени електрични и неелектрични уређаји, опрема, инсталације и друга средства за рад који се уграђују и прикључују на инсталације у простору угроженом експлозивном атмосфером у погледу њихове прикладности у зајавности од зона опасности и подручја примјене (надземне или подземне),

в) ефикасност изабраних мјера за смањење или укидање појединих зона опасности,

г) ефикасност заштите од кратког споја, преоптерећења, земљоспоја и пренапона, прекида нултог вода, елиминације статичког електрицитета (електростатичког набоја) и ефикасност заштите уградњом уземљивача,

д) систем уземљења (избор одговарајућег типа електричне мреже, непрекинутост уземљивачке мреже, прописани отпори уземљивача и сл.),

ђ) ефикасност мјера заштите од осталих узрочника паљења, на примјер, атмосферског пражњења, лутајућих струја, катодне заштите, статичког електрицитета, електромагнетског зрачења, нејонизирајућег зрачења и ултразвуча.

Члан 29.

Периодични прегледи и испитивања средстава за рад и испитивања услова радне средине у простору угроженом експлозивном атмосфером обављају се над постројењима, опремом, уређајима, инсталацијама и другим средствима за рад који се користе у простору угроженом експлозивном атмосфером у току њихове употребе, а у циљу утврђивања испуњавања захтјева у погледу техничке и конструкционе безбједности дефинисане важећим прописима и стандардима, елаборатом зона опасности и актом о процјени ризика, а који су били примијењени приликом пуштања у рад.

Члан 30.

(1) Периодичним прегледом и испитивањем из члана 29. овог правилника провјерава се и:

а) класификација простора угроженог експлозивном атмосфером,

б) стање противексплозивне заштите електричних уређаја, инсталација и опреме,

в) стање противексплозивне заштите неелектричних уређаја, инсталација и опреме (који садрже узрочнике паљења механичком искром, врућим површинама, адијабатском промјеном и др.),

г) стање противексплозивне заштите неискрећих алата и опреме и остале опреме и материјала (који садрже узрочнике паљења механичком искром, врућим површинама, адијабатском промјеном и др.),

д) стање електричне и неелектричне инсталације које су у вези са уређајима и опремом и које се налазе у простору угроженом експлозивном атмосфером или имају утицај на простор угрожен експлозивном атмосфером,

ђ) општи техничко-технолошки подаци за идентификацију објеката или дијелова објеката и стање документације која се односи на уређаје, инсталације и опрему,

е) технолошки поступци и процедуре који се обављају у простору угроженом експлозивном атмосфером,

ж) означеност опреме, инсталација и уређаја у складу са овим правилником и важећим прописима и стандардима,

з) исправност процедуре инсталирања и одржавања у складу са овим правилником и важећим прописима и стандардима из ове области и пратећих евиденције о томе и

и) посједовање важећих документа о усаглашености (атест, сертификат, извјештај о испитивању) и пратећих ознака за све противексплозивно заштићене уређаје и опрему, у складу са важећим прописима и стандардима.

(2) У току прегледа и испитивања услова радне средине, уређаја и опреме послодавац је обавезан ставити на располагање поједностављену технолошку шему са потребним параметрима и сву другу расположиву документацију.

Члан 31.

(1) Провјером класификације простора угроженог експлозивном атмосфером из члана 30. став 1. тачка а) овог правилника утврђује се да ли је послодавац провео класификацију у складу са дефинисаном класификацијом из Прилога 1 овог правилника и обухвата следеће:

а) утврђивање и анализа свих релевантних фактора који утичу на класификацију простора угроженог експлозивном атмосфером,

б) преглед и анализа класификације простора угроженог експлозивном атмосфером и поређење пројектованих зона опасности са зонама садржаним у стандардима и важећим прописима у овој области, а према стању технике,

в) провјеру извора испуштања (прорачун концентрације експлозивне смјеше) и

г) провјеру ефикасности вентилације, елиминације статичког електрицитета и елиминације утицаја нејонизирајућих зрачења, као и катодне заштите у простору угроженом експлозивном атмосфером и слично.

Члан 32.

(1) Периодични прегледи и испитивања опреме и средстава за рад и услова радне средине угрожене експлозивном атмосфером обављају се најмање једном у три године и након инсталирања новонабављене, сервисане или поправљене опреме, уређаја и инсталација, ако другачије није дефинисано важећим прописима, стандардима или техничком спецификацијама произвођача опреме и средстава за рад у простору угроженом експлозивном атмосфером.

(2) Рок од три године може бити и краћи ако се опрема и средства за рад налазе у агресивној атмосфери која битно утиче на постојаност конструктивних, пројектованих или прописаних својстава, али рок не може бити краћи од годину дана.

(3) Рок периодичних прегледа и испитивања опреме и средстава за рад и услова радне средине угрожене експло-

зивном атмосфером послодавац мора дефинисати у акту о процјени ризика.

Члан 33.

(1) О извршеном прегледу и испитивању опреме и средстава за рад и услова радне средине угрожене експлозивном атмосфером лиценцирана правна лица издају стручни налаз, који мора да садржи све релевантне прегледе о утврђеном стварном стању за противексплозивну заштиту.

(2) Стручни налаз из става 1. овог члана садржи и податке о:

а) класификацији простора угроженог експлозивном атмосфером,

б) електричној и неелектричној опреми, уређајима и инсталацијама,

в) осталим узрочницима паљења, као што су лутајуће електричне струје, катодну корозивну заштиту, статички електрицитет, атмосферска пражњења, нејонизирајућа зрачења, ултразвук, индукцију, запаљиве прашине, укључујући самопаљење тињањем, екзотермне реакције и слично,

г) одржавању, руковању, чувању и чишћењу опреме, уређаја и инсталације у употреби и

д) оспособљености радника за безбједан и здрав рад у простору угроженој експлозивном атмосфером.

(3) Уз стручни налаз обавезно се прилаже овјерена копија лиценце правног лица и одговорног лица које је потписало стручни налаз.

Члан 34.

(1) За постројења која су изграђена и пуштена у рад прије ступања на снагу овог правилника прегледи и испитивања средстава за рад и испитивања услова радне средине у просторима угроженом експлозивном атмосфером обављају се у складу са утврђеном класификацијом простора угроженог експлозивном атмосфером и прописима и стандардима који су били на снази када је постројење пројектовано, односно пуштено у рад.

(2) Послодавци су дужни да своје пословање ускладе са одредбама овог правилника и обезбједе елаборат зона опасности и друге прописане документе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 35.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број: 16-04/3-170-163/2011
12. јула 2011. године
Бања Лука

Министар,
Петар Ђокић, с.р.

Прилог 1

КЛАСИФИКАЦИЈА ПРОСТОРА У КОЈИМА СЕ МОЖЕ ПОЈАВИТИ ЕКСПЛОЗИВНА АТМОСФЕРА

Зоне опасности	
Зона опасности 0	Простор у којем је експлозивна атмосфера, као мјешавина гориве материје у облику гаса, паре или магле са ваздухом, стално или дуже вријеме или често присутна.
Зона опасности 1	Простор у којем се повремено за вријеме нормалног рада може створити експлозивна атмосфера, као мјешавина запаљиве материје, у облику гаса, паре или измаглице са ваздухом.
Зона опасности 2	Простор у којем се не очекује да ће се појавити експлозивна атмосфера, као мјешавина запаљиве материје у облику гаса, паре или измаглице са ваздухом, а ако се појави, кратко траје.
Зоне експлозивности	
Зона експлозивности 20	Простор у којем се експлозивна атмосфера појављује у облику облака запаљиве прашине или влаканаца у ваздуху, стално или дуже вријеме или је често присутна.
Зона експлозивности 21	Простор у којем се експлозивна атмосфера у облику облака запаљиве прашине или влаканаца у ваздуху може повремено појавити у нормалним условима рада.
Зона експлозивности 22	Простор у којем се експлозивна атмосфера у облику облака запаљиве прашине или влаканаца у ваздуху не очекује у нормалним условима рада, али ако наступи, кратко траје.

НАПОМЕНА:

Слојеви, талози и нагомилавање запаљиве прашине или влаканаца морају се узети у обзир као и сваки други узрок који доводи до стварања експлозивне атмосфере.

Нормалним условима рада сматра се стање при којем се уређаји, опреме и инсталације у технолошком процесу користе унутар пројектованих параметара.

Прилог 2

Б. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ОДАБИР УРЕЂАЈА И СИСТЕМА ЗАШТИТЕ

ЗОНА	КАТЕГОРИЈА ОПРЕМЕ
у зони 0 или зони 20	опрема категорије 1
у зони 1 или зони 21	опрема категорије 1 или категорије 2
у зони 2 или зони 22	опрема категорије 1 или категорије 2 или категорије 3

Прилог 3

ЗНАК УПОЗОРЕЊА

Знак упозорења за означавање подручја у којима се може појавити експлозивна атмосфера има облик једнакоугаоног троугла, црног оквира, заобљених ивица, унутар којег је жута подлога и на средини жуте подлоге црна ознака „Ex“.

Напомена:

- Жута површина унутар знака мора заузимати најмање 50% површине знака.
- Знак упозорења који се поставља унутар просторија може бити у облику наљепнице или табле, минималних димензија 250 мм x 250 мм.

Прилог 4

ЛИСТА СТАНДАРДА КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ОБЛАСТ ПРОТИВЕКСПЛОЗИВНЕ ЗАШТИТЕ НА РАДУ

1. Елаборат зона опасности

Ознака стандарда	Наслов стандарда	Наслов стандарда на енглеском језику	Референтни документ
EN 60079-10-1:2009	Експлозивне атмосфере – Дио 10-1: Класификација опасних простора – Електрични уређаји за експлозивне гасне атмосфере	Explosive atmospheres - Part 10-1: Classification of areas – Explosive gas atmospheres (IEC 60079-10-1:2008)	-
EN 60079-10-2:2009	Експлозивне атмосфере – Дио 10-2: Класификација простора у којима се може појавити експлозивна атмосфера – Експлозивне атмосферске прашине	Explosive atmospheres - Part 10-2: Classification of areas – Combustible dust atmospheres (IEC 60079-10-2 : 2009)	-
IEC 60050-426:2008	Међународни електротехнички рјечник – Дио 426: Електрични уређаји за експлозивну атмосферу	International Electrotechnical Vocabulary – Part 426: Equipment for explosive atmospheres	-
BAS EN 1127 – 1:2009	Експлозивне атмосфере – Спречавања експлозије и заштита – Дио 1: Основни концепти и методологија	Explosive atmospheres - Explosion prevention and protection – Part 1: Basic concepts and methodology	EN 1127-1:2007
BAS CLC/TR 50404:2008	Електростатика – Практична упутства за избегавање опасности од статичког електрицитета	Electrostatics – Code of practice for the avoidance of hazards due to static electricity	CLC/TR 50404
BAS CEN/TR 15281:2008	Упута за сузбијање експлозије инертизацијом	Guidance on inerting for the prevention of explosions	CEN/TR 15281

2. Инсталациона опрема

Ознака стандарда	Наслов стандарда	Наслов стандарда на енглеском језику	Референтни документ
EN 60079-14:2008	Експлозивна атмосфера – Дио 14: Пројектовање електричних инсталација, избор и монтажа	Explosive atmospheres – Part 14: Electrical installations design, selection and erection (IEC 60079-14: 2007)	-
EN 60079-30-2:2007	Експлозивне атмосфере – Дио 30-2: Електротехничка отпорност траг гријања – Пријава за употребу за пројектовање, монтажу и одржавање	Explosive atmospheres - Part 30-2: Electrical resistance trace heating - Application guide for design, installation and maintenance (IEC 60079-30-2:2007)	-

EN 50050:2006	Електрични апарати за потенцијално експлозивне атмосфере – Електростатичка ручна опрема за електростатичко бризгање	Electrical apparatus for potentially explosive atmospheres - Electrostatic hand-held spraying equipment	-
EN 50176:1996	Инсталација за аутоматску опрему за електростатичко бризгање запаљиве течности	Automatic electrostatic spraying installations for flammable liquid spraying material	-
EN 50177:2006	Аутоматска опрема за електростатичко бризгање са горивим прахом за превлаку	Automatic electrostatic spraying equipment for flammable coating powder	-
EN 50223:2001	Аутоматска опрема за електростатички нанос запаљивих материјала	Automatic electrostatic application equipment for flammable flock material	-
BAS EN 1127-1:2009	Експлозивне атмосфере –Спречавања експлозије и заштита – Дио 1: Основни концепти и методологија	Explosive atmospheres – Explosion prevention and protection – Part 1: Basic concepts and methodology	EN 1127- 1:2007
BAS CLC/TR 50404:2008	Електростатика – Практична упутства за избегавање опасности од статичког електрицитета	Electrostatics – Code of practice for the avoidance of hazards due to static electricity	CLC/TR 50404:2003

3. Опрема за одржавање

Ознака стандарда	Наслов стандарда	Наслов стандарда на енглеском језику	Референтни документ
EN 60079-17:2008	Експлозивна атмосфера – Дио 17: Прегледање, одржавање и инспекције електричне инсталације	Explosive atmospheres - Part 17: Electrical installations inspection and maintenance	-
BAS EN 1127-1:2009	Експлозивне атмосфере – Спречавања експлозије и заштита – Дио 1: Основни концепти и методологија	Explosive atmospheres - Explosion prevention and protection - Part 1: Basic concepts and methodology	EN 1127-1:2007
BAS CLC/TR 50404:2008	Електростатика – Практична упутства за избегавање опасности од статичког електрицитета	Electrostatics - Code of practice for the avoidance of hazards due to static electricity	CLC/TR 50404:2003

4. Преглед и поправка опреме

Ознака стандарда	Наслов стандарда	Наслов стандарда на енглеском језику	Референтни документ
BAS EN 60079-0:2009	Електрични уређаји за експлозивне гасне атмосфере – Дио 0: Општи захтјеви	Electrical apparatus for explosive gas atmospheres - Part 0: General requirements	EN 60079-0:2008
IEC 60079-19:2008	Експлозивне атмосфере – Дио 19: Опрема за поправке, ремонт и обнављање	Explosive atmospheres - Part 19: Equipment repair, overhaul and reclamation (IEC 60079-19:2006)	-
BAS EN 1127-1:2009	Експлозивне атмосфере –Спречавања експлозије и заштита – Дио 1: Основни концепти и методологија	Explosive atmospheres –Explosion prevention and protection – Part 1: Basic conceptts and methodology	EN 1127-1:2007

5. Неелектрични извори паљења

Ознака стандарда	Наслов стандарда	Наслов стандарда на енглеском језику	Референтни документ
BAS EN 13463-1: 2010	Неелектрична опрема за потенцијално експлозивне атмосфере – Дио 1: Основне методе и захтјеви	Non-electrical equipment for potentially explosive atmospheres - Part 1: Basic method and requirements	EN 13463-1:2008
BAS EN 1127-1:2009	Експлозивне атмосфере –Спречавања експлозије и заштита – Дио 1: Основни концепти и методологија	Explosive atmospheres - Explosion prevention and protection - Part 1: Basic concepts and methodology	EN 1127-1:2007
BAS CLC/TR 50404:2008	Електростатика – Практична упутства за избегавање опасности од статичког електрицитета	Electrostatics - Code of practice for the avoidance of hazards due to static electricity	CLC/TR50404:2003